

EL DAVANTAL de PERE CALDERS

El temps que no passa en va

Amb motiu d'haver-se escaigut el cinquantenari de l'anomenada guerra civil espanyola, han estat publicats alguns articles molt interessants. Denoten que hi ha una joventut que manté una curiositat desperta per a escatir les causes d'aquell episodi tan trist, i tenim —encara— uns quants supervivents que poden aportar-hi testimoniatges.

Jo sóc un d'aquests exemplars una mica arqueològics i puc dir-hi alguna cosa que probablement no servirà de res. Però la bona voluntat hi és...

Quan ens reunim petits grups que fórem protagonistes (cada vegada som menys) em sorprèn indefectiblement la diversitat en l'evocació de records. Resulta que fets que vàrem viure alhora i en les mateixes circumstàncies, són «vistos» i explicats amb notables contradiccions, que arriben fins a les topades verbals. Les dates exactes passen per veritables calvaris, i els noms de lloc i de persones se'n veuen un bull. Tot, ni caldria dir-ho, presidit per una absoluta bona fe.

Però això es podria situar en la petita història, i sempre deu haver ocorregut així. Tanmateix, la història gran reclama un estudi reposat i profund, amb una calma superior a la que requereixen les converses entre amics. En aquest sentit, algun dels articles que he esmentat m'inquieten. Algú, d'una integritat patriòtica indubtable, ha arribat a escriure que era difícil per a un nacionalista català «conscient» prendre partit en els inicis d'aquella guerra. I això sí que em sembla del tot replicable, i que cal replicar-ho.

En la seva gestació i en el seu esclat, l'anomenada «guerra civil espanyola» va ésser també (i d'una manera notòria) una guerra més contra Catalunya. Aquest fet va aplegar moltes voluntats que ens eren hostils i que sense el sentiment d'avversió que els era comú hauria estat molt difícil de reunir sota una mateixa bandera. El cas és que això era conegut des d'abans i durant la tràgica guerra, i que fou plenament confirmat després. No crec que sigui vàlid al·legar ignorància. Hi van haver, certament, casos personals dolorosos, que patiren en la seva integritat física i en els seus béns agressions que els inclinaren a «prendre partit» i a passar-se —almenys territorialment— a l'altre bàndol. Són casos que reclamen comprensió i oblit i, sobretot, un esperit de tornajorns, perquè els altres, nosaltres, també ens la vam carregar de veres. Sense comptar que un conflicte bèl·lic sempre comporta barbaritats i que, en tot cas, els principals culpables són els iniciadors de les guerres. I aquella, la que ara recordem i que encara ens afligeix, la van començar «ells».

En tot plegat, i per tal de dissipar tota mena de dubtes (o gairebé) em sembla inexcusable la lectura del llibre *La persecució política de la llengua catalana*, d'en Francesc Ferrer i Gironès. Dóna molt més del que promet el títol —que ja és prou— i es converteix en un d'aquells textos que hauríem de tenir tothora a mà per refrescar memòria.

D'altra banda, el llibre d'en Francesc Ferrer ens permet de posar-nos al dia. Unes quantes de les coses que ens havien passat abans continuen passant-nos ara, i seria imperdonable que no en sabéssim treure les conseqüències adequades.